

oud broek.nl

MEI 2023

- *Vuurtje maken, paardje beslaan*
- *Passie voor handwerken*
- *Vier Broeker jongens in 1904*

Een uitgave van Historische Vereniging Broek in Waterland.

Op de cover:

Anja Roth, naaldkunstenares.

Inleiding

Anja Roth kan prachtig handwerken - borduren, naaien, breien. Kunt u aan haar werk niet eens aandacht besteden? hadden verscheidene dorpsgenoten gevraagd. Zeker, graag!

Anja heeft een voorliefde voor merklappen en voor klederdrachten, vooral die van Marken.

“Zo kleurrijk, zo veel technieken,” zegt ze.

Onlangs werd ze als een van 150 handwerksters gekozen om in opdracht van koningin Maxima mee te borduren aan applicaties voor zijden gordijnen, bestemd voor paleis Huis ten Bosch.

Anja hoopt dat dankzij handwerksters zoals zij traditionele, oude technieken blijven voortbestaan en dat jongere generaties de draad zullen oppakken.

Voormalig dorpsgenoot Piet Evenboer - hij woont nu in Monnickendam - vertelt ons hoe zijn vader Henk naar het westen trok, omdat in Overijssel waar hij vandaan kwam geen droog brood viel te verdienen.

Henk Evenboer vond werk in een smederij in Buiksloot en begon later voor zichzelf aan de Broekermeerdijk op een plek die toen in Watergang lag, op de grens van ons dorp. Een vuurtje maken, een paardje beslaan - het was de start van een groot bedrijf dat nu aan de Middenweg zit, dichtbij de N247.

Verder in deze oudbroek.nl een oproep: weet u misschien wie dat zijn, op de foto's op pagina 10? U leest ook waar de eerstvolgende excursie van Historische Vereniging Broek in Waterland naartoe gaat. In september.

Hanneke de Wit

COLOFON

Het bestuur van Historische Vereniging Broek in Waterland:

Naam	Positie	E-mail	Telefoon
Piet van Mourik	Voorzitter	<i>pjvanmourik@sdrj.nl</i>	06-53357711
Willem Englebert	Secretaris	<i>wwer@trilogic.nl</i>	06-20402231
Jaap Wortel	Penningmeester	<i>jaap.wortel01@gmail.com</i>	06-10669661
Jan Hoetmer	Bestuurslid Beschermd Dorpsgezicht	<i>sanjan65@hetnet.nl</i>	020-4031614
Marieke van Dam	Communicatie	<i>mamvandam@gmail.com</i>	06-28835167
Jet v. d. Biggelaar		<i>jetvdbiggelaar@gmail.com</i>	06-19612455

Medewerkers: Studio Hans Mulder, Hanneke de Wit, Aagje Bruijn, Sytze Boschma (redactie)
Linda Feltkamp (fotograaf), Speed-O-Print (drukwerk).

Correspondentieadres: Historische Vereniging Broek in Waterland, West Weer 1

1151 GA Broek in Waterland

E-mail: info@oudbroek.nl • www.oudbroek.nl • Rabobank: NL44RABO 0310 7021 94

Lidmaatschap: Binnen postcode 1151 € 12,50, buiten € 17,50. Aanmelden via de website.

ISSN: 2211-8675

De Heksenwaag in Oudewater.

Piet Evenboer, smid aan de Broekermeerdijk, net als zijn vader Henk en broer Jan.

‘Een vuurtje maken, een paardje beslaan’

Ze woonden in Watergang, vertelt Piet Evenboer. Daar stonden zo’n zes, zeven huizen. “En dan gingen we op onze klompies naar school -Watergang hoorde toen bij Landsmeer. Op zaterdagmiddag voetballen? Nee, dan moest ik mijn vader helpen in de smederij. Hij kon wel een handlangertje, een hulpje, gebruiken.”

We spreken Piet Evenboer thuis in Monnickendam, waar hij sinds 2001 woont, eerst met zijn vrouw Lydia Wals en sinds haar overlijden in 2019 alleen. (Het was een droevige periode door dat in dat jaar ook Yvonne, de dochter van Lydia en Piet, overleed.) Van tijd tot tijd worden we overstemd door de kanarie die voor het raam in zijn kooi zit te zingen.

Henk Evenboer, de vader van Piet, geboren in 1896, kwam uit Nieuwleusen in Overijssel. Werk was er niet - of weinig. Je kon er het zout in de pap niet verdienen. Zou het in het westen niet beter zijn? Henk waagde het erop: hij vertrok naar Buiksloot (ten noorden van Amsterdam), waar hij werk vond in een smederij.

Draaibrug

Zijn vader, vertelt Piet, werkte onder meer aan de draaibrug over de Waterkering. “Op een gegeven moment zei zijn baas, Piet Sluis, op een zaterdagavond: Je hoeft maandag niet terug

Uitje naar Madurodam (ca. 1953) Piet staat rechtsboven. Henk Evenboer aan het smeden.

te komen; er is geen werk. Een knecht van de ene op de andere dag ontslaan, was toen heel gewoon. Een werkloosheidsuitkering bedroeg 2,50 gulden.”

Dat was in 1936, het jaar waarin Piet Evenboer werd geboren. Hij was het laatste van de vier kinderen van Henk en zijn vrouw Peterke, twee jongens en twee meisjes. Vader Henk, werkloos, verhuisde met zijn gezin naar de Broekermeerdijk 30. Dat adres lag toen in Watergang, precies op de grens met Broek in Waterland.

Hij ging dus in Watergang naar school vertelt Piet, maar voor het overige waren de neuzen van het gezin gericht op Broek in Waterland. “De kruidenier, de slager, de voetbalclub - het zat allemaal in Broek. Ook kapper Bonten die ons, kinderen, voor 35 cent een knipbeurt gaf. Kort kopje, scheiding, één model. Kreeg je van je moeder twee kwartjes mee, mocht je van het wisselgeld in de winkel van Gerrit Mulder wat lekkers kopen. Vijftien cent- daar had je flink wat snoepgoed voor.”

Gas en water

“De Broekermeer was aantrekkelijk voor mijn vader, want daar was water en er zat gas in de grond, dat je met een gasketel naar boven kon halen,” vertelt Piet. “We hadden het geluk dat in ons nieuwe huis een boterboer had gezeten, die een schuurtje had en een kelder, waarin wij smeedkolen konden bewaren.”

Dankzij het gas kon Henk Evenboer een vuurtje maken, een paardje beslaan. Zo begon hij. “Je moet bedenken dat we toen absoluut niet in een wegwerpmatenschap leefden,” zegt Piet. “Dus had je een klant die een bandje om zijn klomp liet slaan – dat leverde een paar centen op. Of een boer die een hoefijzer liet verleggen, zodat dat weer ‘als nieuw’ meekon.”

Piet en zijn broer Jan volgden de technische school aan de Meeuwenlaan in Amsterdam-noord en later nog vier jaar avondschool waar ze het vak van smid en bijkomende vaardigheden leerden. “Om je vakdiploma te behalen moest je onder meer binnen zoveel tijd aan de hand van een tekening een werkstuk maken,” vertelt Piet.

Nieuwe meubels

Geleidelijk ging het voorwaarts met het bedrijf van Henk Evenboer. Piet: “Er waren boeren, die mijn vader geld wilden lenen. Honderd gulden, geen grote bedragen. Mijn vader kocht

er materialen van, later machines. Dan zag mijn moeder hoe een buurvrouw mooie nieuwe meubeltjes kreeg - bij ons zat alles in het bedrijf, maar dat vond ze prima."

Zijn vader was een vooruitstrevend vakman, vertelde Piet al eens eerder, toen we hem interviewden voor 'Het Broeker Boek', dat in 2015 verscheen. "Hij dacht met de boeren mee, ontwierp en maakte werktuigen zoals de doorloopmelkwagen waarin de boer de koeien melkt. We hebben heel wat motorbootjes, roeibootjes en boerenvletjes gemaakt."

Henk Evenboer slaagde er ook in zelf een hooidrager te maken. Hij was de uitvinder van de bagger/kroosbak, die aan een trekker wordt vastgemaakt ter vervanging van stok en net, waarmee tot dan toe de sloten werden gekroosd (van kroos gezuiverd). De boeren kochten de trekker bij Dirk Hogetoorn aan de Eilandweg, die ze van een machinefabriek betrok.

Met boter betalen

De oorlog maakten ze van dichtbij mee: vlakbij het Schouw stond afweergeschut. "We hoorden schieten; af en toe rammelden granaten op je dak." In de smederij werden windmolens vervaardigd voor de waterbeheersing. "De boer betaalde ze met boter en andere levensmiddelen. Of hij zei: ik kan het bedrag niet in een keer betalen. Dan kreeg hij krediet."

"Na de oorlog kwam de Marshall-hulp op gang. Boeren kregen subsidie om een tractor te kopen; voor het onderhoud kwamen ze bij ons," vertelt Piet. Het beslaan van paarden was voor Evenboer allang geen hoofdactiviteit meer. Piet denkt dat groenteboer Hessel Wortel zo ongeveer de laatste was, die nog met paard en kar langs de huizen trok. "Hij moet daar zo half jaren zestig mee zijn gestopt."

"Eerst maakten we hier een leuninkje, daar een bruggetje. Geleidelijk kregen we grote vaste klanten zoals de Provincie, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, maar ook particulieren als dorpsgenoot Leen Broeder, die een overslagbedrijf had in de haven," zegt Piet. In 1970 werd een nieuwe smederij gebouwd, op de oude plek aan de Broekermeerdijk. "We konden grotere machines kwijt, grotere opdrachten aannemen." In 1990 kwam er een loods bij voor landbouwmechanisatie.

Piet zelf moest toen hij 55 jaar was stoppen met werken in de smederij. "Mijn rug en knieën waren versleten. Dat gold ook voor mijn broer Jan: wij hebben te lang te veel zware spullen getild." Piet heeft nog zeven jaar 'met plezier' op een inkoopkantoor in Purmerend gewerkt.

Sinds 2016 staat Smederij, constructiewerkplaats en landbouwmechanisatiebedrijf Evenboer aan de Middenweg. U ziet het vanaf de N 247. Het wordt geleid door Peter en Jan en hun zonen, de neven en achterneven van Piet. "Het is ongelooflijk," zegt Piet, "zo'n groot bedrijf - en dat is helemaal van niks-af opgebouwd."

"Weet je nu voldoende?" vraagt Piet. "Dan mag het kanariepiet-je los uit zijn kooi om vrij rond te vliegen."

Hanneke de Wit

Britse fotograaf James Higson weet in 1904 Broek in Waterland te vinden

Zijn ze niet vertederend zoals ze daar staan in hartje Broek in Waterland, op klompen of (versleten) schoenen, met - naar we hopen - nog een lang leven voor zich? Fotograaf James Higson uit het Britse Manchester maakte de foto (hoogstwaarschijnlijk). Hij reisde in 1904 door Nederland waar hij prachtige foto's maakte in Amsterdam, Rotterdam, Scheveningen, Zaan-dam en Broek in Waterland.

De foto van de vier Broeker jongens is te vinden in het onlangs verschenen boek 'Vergeten Nederland in beelden en gebeurtenissen' van Gerard Kamp. Behalve door minder bekende mensen zoals Higson zijn de foto's gemaakt door beroemde fotografen als Bernard Eilers, George Hendrik Breitner en Jacob Olie. Ze beslaan de jaren 1880 tot 1920.

Gerard Kamp kleurde de oorspronkelijk zwart-witte foto's in stemmige kleuren in. In het voorwoord meldt de uitgever dat Kamp historisch onderzoek deed naar de kleuren die je rond de vorige eeuwwisseling in het straatbeeld zag. "Maar hij heeft ook een artistieke vrijheid." Waarom kleur? "Omdat we dankzij kleur als het ware naast de fotograaf uit 1880-1920 staan en door zijn lens naar de werkelijkheid van toen kijken," aldus de uitgever.

De vier Broeker jongens dragen diep-donkerblauwe petten, nog iets donkerder broeken en zwarte kousen. De trui van de jongen links is blauw, de bloezen zijn beige en gebroken wit. 'Voor altijd bij elkaar,' lijkt de jongen te willen zeggen, die beide armen stevig om de schouders van zijn vriendjes heeft geslagen.

Aagje Bruijn, geboren Broekse die deel uitmaakt van onze redactie, zegt dat de jongens aan Kerkplein 10 staan, op de hoek tegenover de pastorie. "De foto is genomen vanaf Havenrak 1. Het bruggetje is de overgang tussen Havenrak en Kerkplein."

**Gerard Kamp: 'Vergeten Nederland in beelden en gebeurtenissen'.
Uitgeverij Omniboek, Utrecht.**

Willem Englebert, Marieke van Dam en Jet van den Biggelaar.

‘We moeten ons dorp mooi, maar ook leefbaar houden’

Frans Abraham nam tijdens de algemene ledenvergadering op 3 april na zeven jaar afscheid als secretaris van Historische Vereniging Broek in Waterland. “Geweldig dat hij het zo lang heeft volgehouden,” zei voorzitter Piet van Mourik, die Frans onder andere preees om zijn nauwgezetheid en betrouwbaarheid.

Frans vertelde dat hij ‘bijna acht jaar’ secretaris was dankzij de hulp van velen. “Viel een bezorger uit, dan zei Jaap Wortel dat hij wel even langs de adressen zou fietsen. Sytze Boschma sprong bij als er technische problemen waren. Die hulp houdt je op de been; ik heb een prettige tijd gehad.”

Willem Englebert

Frans haalde Willem Englebert ertoe over zijn plaats in te nemen. Willem: “Dat deed hij zo aardig, dat ik niet kon weigeren.” Willem organiseerde het geslaagde uitstapje van de vereniging in september vorig jaar naar Friesland. (Hij organiseert ook dit jaar ons uitstapje.) We spreken hem daags na de vergadering bij hem thuis.

“Sinds 1989 woon ik in Broek in Waterland,” vertelt Willem. “We woonden in Amsterdam, maar mijn vrouw Tatia komt hiervandaan; zij wilde graag terug. We kwamen terecht in een klein huis naast het Winkeltje aan het Zuideinde voor een huur van 160 gulden per maand. Sinds 1993 wonen we aan West Weer 1.” Hun drie kinderen zijn in Broek - of in het ziekenhuis vlakbij - geboren.

Willem is planoloog. Hij werkte onder andere bij de Dienst bouw en wonen in Den Haag. Een wapenfeit: samen met andere gemeenten ontwikkelde hij namens Den Haag een keurmerk voor beheer en brandveiligheid van gebouwen die kamersgewijs verhuurd worden. “Dat gebeurde na een vreselijke brand in 1992, in een tehuis voor thuis- en daklozen in Den Haag, waarbij elf doden vielen.”

Van het begin af zijn Tatia en Willem lid van Historische Vereniging Broek in Waterland. “Ik ben geïnteresseerd in geschiedenis; ik vind dat we ons dorp mooi, maar ook leefbaar moeten houden. In de toekomst een supermarkt - dat lijkt me een uitstekend plan.”

Jet van den Biggelaar

Tijdens de jaarvergadering maakten we ook kennis met Jet van den Biggelaar, die sedert twee jaar in Broek in Waterland woont, maar al aardig is ingeburgerd. Ze doet samen met Emil Stöve historisch onderzoek naar gebouwen, personen en gebeurtenissen die het vermelden waard zijn. Jet woont tegenover de begraafplaats. “Leuk huis, fijne plek en een tuin van precies het juiste formaat.”

Ze groeide op in Westbroek. “In de polder.” Op haar negentiende verhuisde ze naar Amsterdam om geschiedenis te studeren. “Tot mijn doctoraal. Daarna had ik acht jaar lang met mijn man een muziekcafé vlakbij het Roelof Hartplein. Een heerlijke tijd.”

Later was Jet onder andere ambtenaar sociale-wijkaanpak in Amsterdam en in Almere. “Vroeger was meer sprake van een op- en aangaand trapje in het hebben van geld, nu is er een echte kloof tussen arm en rijk. Armoede is vaak blijvend en allesbepalend voor het antwoord op de vraag wat je kunt doen met je leven.”

Ze heeft altijd belangstelling voor geschiedenis gehouden, zegt Jet. “Emil en ik doen de onderzoeken niet alleen: we willen de Broekers erbij betrekken. We hopen dat zij met vragen komen waarmee we in groepjes belangstellenden aan de slag gaan.”

Als voorbeeld noemt Jet het vertrek van de pastoor, toen Broek in 1568 van de ene dag op de andere van katholiek protestants werd. “Dat ging toch niet zomaar? Dat moet een geloofscrisis hebben veroorzaakt. Zo’n kwestie is het onderzoeken waard.”

Marieke van Dam

Ze werd geboren in Veendam (Groningen), groeide op in Rijssen (Twente) en studeerde geschiedenis in Groningen. Marieke van Dam woont sedert bijna zes jaar in Broek in Waterland (tegenover Jet, met een brug ertussen). Met haar gezin, een hond, twee katten en ‘een ondefinieerbaar aantal muizen’. “Ik werd meteen lid van de historische vereniging, nog voordat ik op tennis ging.”

Ze kende, voordat ze hier ging wonen, Broek van autoritjes door het dorp. “Pittoresk - mag ik dat ouderwetse woord gebruiken? Een droombeeld, dit dorp met zijn houten huizen, niet vervallen, maar keurig opgeknapt. Prachtig om naar te kijken, nooit gedacht dat ik er ooit zou kunnen gaan wonen. Geweldig dat dat is gelukt - en dan op twaalf minuten met de bus vanaf Amsterdam,” zegt Marieke die als theaterproducent in de hoofdstad werkt.

Marieke is de stuurvrouw achter de facebookpagina Oudbroek, die ze in 2020 opzette. Ze zit sindsdien in het bestuur van Historische Vereniging Broek in Waterland. De groep op facebook

telt 867 leden. "Broekers, maar ook mensen van buiten die hier vroeger hebben gewoond, zetten van alles op de facebookpagina. Oude foto's van opa's en oma's, schoolklassen, sportclubs, feesten."

"Discussies, zo van: weet jij wie dit is? Is dat niet die? Foto's van vandaag de dag: schaatspret toen die er nog was, de kermis. Iedere dag komen er wel een paar foto's bij." Marieke houdt in de gaten of geen 'rare dingen' op de pagina's zijn gezet en welke beelden een toevoeging kunnen zijn voor de fotocollectie van Oudbroek.

OPROEP: wie staan er op deze foto's?

We hebben 35 foto's van het bevrijdingsfeest optocht van 1965 op de website van oudbroek geplaatst. We weten in de meeste gevallen niet wie er op de foto staat en we weten niet van welke straat de kar is en het onderwerp.

Mochten mensen ons willen helpen dan moeten zij naar de website oudbroek gaan, dan bij collectie, kiezen foto's en ansichtkaarten, op onderwerp bevrijdingsfeest. Er staan ook nog van andere jaren foto's van de optocht. Onderaan bij de foto's kunt u aangeven wie en wat er op staat.

Hoog bezoek

Broek in Waterland. Werden we alhier jl. Donderdag met hoog bezoek vereerd, toen de kroonprins van Siam, ook hier met zijn gevolg, aan ons schoon dorp een bezoek bracht, doch gisteren Maandag wachtte ons weder een nog hooger bezoek. Zondag had zich de mare alom hier verspreid dat Hare Majesteit de koningin-moeder den volgenden dag ons dorp met een bezoek zou vereeren. Reeds vroeg Maandagmorgen hadden de burgers de drielkleur ontplooid en ons dorp een feestelijk aanzien gegeven. Des namiddags te ongeveer 4 ure arriveerde de extra boot der havenstoombootdienst, waarop zich H. M. met haar gevolg benevens de Vorst en Vorstin van Bentheim bevonden. Onder geleide van onzen Burgemeester den heer J. E. T. Wijnveldt werd eene wandeling gemaakt door ons zoo schoon en in 't groen verscholen dorp. Vervolgens vertoefde H. M. geruimen tijd in de modelboerderij van Mej. Wed. P. van Wiltenburg, bezocht daarna ons kerkgebouw en bezichtigde met aandacht het schoone spreekgestoelte. Ongeveer te 5 ure werd de boot weder bereikt, welke onder luide toejuichingen koers zette naar Amsterdam.

Bron : Schuitemakers Purmerender Courant, 10 juli 1901

Anja Roth kan zich haar leven zonder handwerken niet voorstellen.

Marker witwerk en koninklijk borduursel

Ze denkt even na. "Vanaf mijn tiende jaar," antwoordt ze dan, "ben ik al in de weer met naald en draad. Mijn moeder breide veel en ze naaide onze kleren, misschien was dat van invloed. Ik begon met borduren, kruissteken op kleine stukken stof. Sinterklaas kwam al snel met een naaistijl - ik heb het nog."

Anja Roth is geboren in Amsterdam; sinds ze een jaar oud was, woont ze in Broek in Waterland. "Eerst in het grote huis rechts van de begraafplaats. We deelden het met een ander gezin. Rond 1960 verhuisden we naar de nieuwbouw aan de Bakkerstraat." Nu woont ze alweer jaren in de nog nieuwere nieuwbouw aan Hage Weer.

We spreken Anja in haar werkkamer waarin alles wijst op 'handwerk'. Fraaie quilt tegen de muur, opgevouwen veelkleurige gehaakte spreid op een rek, naaimachine en allerlei attributen binnen handbereik. Anja vertelt dat ze, net als de meeste van haar leeftijdsgenootjes, als kind in de leer was bij Martha.

"Martha was een begrip, ze gaf ons in de Leerkamer tegenover de kerk handwerkles. Je mocht doen wat je wilde, maar ze had ook voorbeelden van patronen met kruissteekjes. Degelijke patronen: onze kinderen hebben ze ook nog gebruikt." Martha was haar leerling goed

gezind. "Als een kind iets niet netjes had gedaan, nam ze het werkje mee naar huis, haalde de foute steken eruit en borduurde ze opnieuw."

Merklappen

"Ook thuis was ik altijd bezig; al die handwerktechnieken die er zijn, dat interesseerde me." Anja heeft een voorliefde voor merklappen waarop de maakster in borduurwerk haar leven vertelt. "Zo geweldig hoe de vrouwen die merklappen in vroeger eeuwen konden maken: zonder patronen, zonder lamplicht, zonder bril."

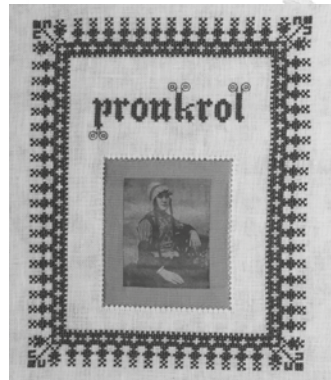
Een tentoonstelling van merklappen? Anja, die zelf veel merklappen heeft gemaakt, probeert er te zijn. Al jaren is ze lid van MerkWaardig, een vereniging van liefhebbers van merklappen. "Een paar keer per jaar komen we bijeen in Nijkerk; dan zijn er wel tweehonderd vrouwen. Je doet inspiratie op, ziet hoe anderen iets aanpakken."

Anja heeft in de loop van haar leven heel wat fraaie handwerken gemaakt, geborduurd, gebreid, genaaid. Met Kerst krijgen familieleden ('die er belangstelling voor hebben') kunstig gemaakte kerstballen of piepkleine kralen kerst-klokjes. "Ze zijn nieuwsgierig," zegt Anja. "Ze vragen nu al of ik nog niet ben begonnen met de kerstcadeaus."

We hebben het nog niet gehad over klederdrachten: Anja is er dol op. "Kijk," zegt ze terwijl ze een ontwerp laat zien van onderdelen van de Zeeuwse klederdracht. "Dit ontwerp is gemaakt door iemand anders; dan denk ik: wat mooi, dat ga ik ook doen." Anja hoopt dat, dankzij handwerksters zoals zij, traditionele, oude technieken blijven voortbestaan en dat jongere generaties de draad zullen oppakken.

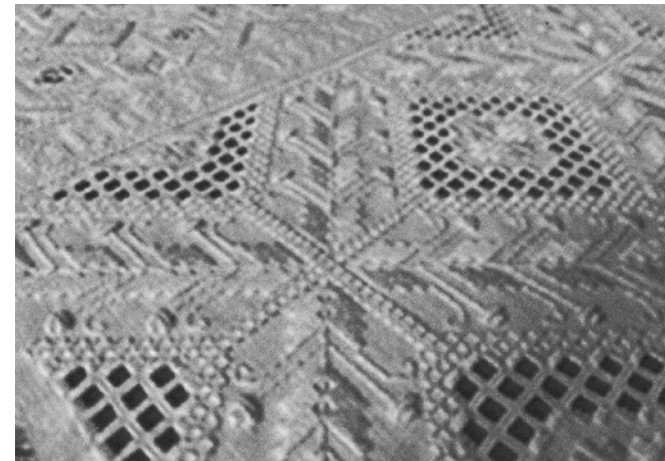
Akertjes

Winnaar onder de klederdrachten is voor Anja absoluut die van Marken. "Zo kleurrijk, zo veel technieken. Ze werken met verschillende materialen om kleding te versieren - wol, zijde, ka-
toen. Bijzonder zijn hun akertjes, kleine kralenkwestjes die aan de punt van een doek worden vastgemaakt. Ik heb het akertjesmaken op cursus geleerd. Het is heel fijnmazig werk, daar hou ik van."

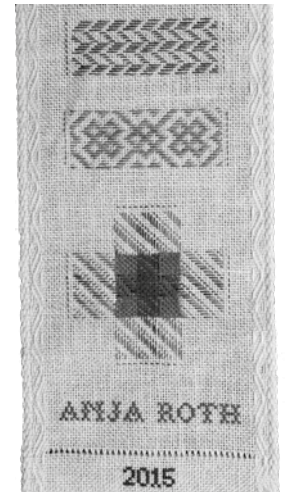

De Marker klederdracht, die veel overeenkomsten vertoont met die in Noorwegen, is ook beroemd om zijn witwerk: open naaiwerk waarbij je met wit garen op witte stof borduurt. Anja zou Anja niet zijn als ze niet ook daarin een cursus was gaan volgen, jaren geleden, in het Textielmuseum in Tilburg.

Afgelopen voorjaar was zo'n Marker kunstwerk van Anja in het Textielmuseum te zien tijdens de tentoonstelling 'Koninklijk Borduren/ Verhalen en vakmanschap'. Om te vertellen hoe dat komt, maken we een sprong naar konin-

Het gekozen borduurwerkpatroon.

gin Maxima, die gordijnen wilde laten maken voor Paleis Huis ten Bosch. Handwerksters overal uit het land mochten eraan meedoen. Uit handwerkgroepen als vereniging Tesselschade-Arbeid Adelt, waarvan Anja lid is, werden 150 topborduursters gekozen.

Anja was een van hen. "Eerst volgden we een masterclass om te zien of je het werk aankon en te horen wat de bedoeling was. We kregen een tas mee met alle materialen om thuis bloemen en bladeren te borduren, die zouden worden vastgezet met kraaltjes. Tijdens een bijeenkomst probeerden we het een en ander uit. Maxima, die van handwerken houdt, kwam met haar borduurtasje binnen en deed ook mee. Ze was heel spontaan en leuk in de omgang."

"De bloemen die wij borduurden kregen een plaats op zes zijden gordijnen, die achttiende-eeuwse, versleten gordijnen gaan vervangen. De oude gordijnen hadden Chinese motieven, de nieuwe tonen bijzonderheden uit het Nederlandse landschap." De gordijnen waren tot half april van dit jaar te zien in het Textielmuseum, samen met eigen werk van de borduursters. Zo kreeg ook het Marker witwerk van Anja Roth er een plaatsje.

Anja: "Wel leuk: We zijn uitgenodigd in het najaar naar de nieuwe gordijnen in paleis Huis ten Bosch te komen kijken."

Hanneke de Wit

Schooluitje

Broek in Waterland. De vorige week hebben de naaimeisjes onder leiding harer onderwijzeres Mej. Overdiep een uitstapje gemaakt naar Wijk aan Zee. Des morgens per eerste tram vertrokken ze en kwamen 's avonds met de laatste terug., na een zeer gezellige en prettige dagje aan het Noordzeestrand te hebben doorgebracht. Donderdagmorgen gingen de leerlingen der hoogste klassen van de O.L.S. onder geleide hunner onderwijzers en onderwijzeres, bijgestaan door onzen rustenden geneesheer dr. Bakker, naar Bergen. Ook zij gingen per eerste tram naar Amsterdam, en verder per spoor naar Bergen. De terugreis werd van Alkmaar geheel per N.-H. tram gemaakt. De meisjes en knapen hebben allen veel plezier gehad en braaf genoten.

Bron: Goedkoope Purmerender Courant, 27 juli 1920

Gouda, centrum in het Groene Hart

Dit jaar gaat de de jaarlijkse excursie van Historische Vereniging Broek in Waterland op 2 september 2023 naar Gouda. De folder met het dagprogramma is bijgesloten in deze publicatie.

In dit stukje wordt wat meer verteld over de achtergrond van Gouda in de middeleeuwen. Hierbij is vooral gebruik gemaakt van het werk uit Gouda (2001) van Wim Denslagen, Deel 1 Middeleeuwen van Koen Goudriaan.

Zoals zo veel steden is Gouda tot ontwikkeling gekomen doordat het gelegen was op een kruispunt van (water)wegen. Het scheepvaartverkeer werd sterk ontwikkeld door het graven van een kanaal tussen de Gouwe en de Oude Rijn. Hierdoor ontstond een vaarroute tussen de Hanzesteden in het noorden en Vlaanderen waardoor veel schepen niet meer buitenom over de Noordzee hoefden te varen. Het kanaal wordt voor het eerst in 1244 genoemd. Bij een kanaal horen sluizen en de sluis bij Gouda bood de stad de mogelijkheid zich tot economisch centrum te ontwikkelen. Daarbij waren tolinkomsten van groot belang – en Gouda deed alles om die veilig te stellen.

In de 14e-15e eeuw werd Gouda een op de export gerichte stad. Niet met kaas en kaarsen, maar met bier als grootste en belangrijkste exportproduct. Niet vergeten moet worden dat in die tijd koffie en thee nog niet bekend waren en de waterkwaliteit niet zodanig was dat men water zonder gevaar kon drinken. Bier werd van zuiver water gebrouwen en rond Gouda werden veel benodigde ingrediënten zelf verbouwd. Maar niet alle: tarwe moest geïmporteerd worden. Gouda was dus grotendeels afhankelijk van één exportproduct waarvoor een belangrijk ingrediënt geïmporteerd moest worden. Dat maakte de stad kwetsbaar voor politieke conflicten en ontwikkelingen elders.

Gouda kon zich daar dus niet altijd van afzijdig houden en werd gedwongen een keuze te maken. Ten tijde van de Hoekse en Kabeljauwse twisten (1425-1428) koos Gouda voor de Hoekse kant van Jacoba van Beieren, wat zelfs nog tot een belegering van Gouda heeft geleid. De politieke ontwikkelingen leidden er toe dat Gouda in de loop der tijd in steeds grotere verbanden werd opgenomen. De ligging van de stad maakte het ook voor politieke machthebbers interessant om Gouda in de invloedssfeer te betrekken.

Turfoverslag

De handel met Vlaanderen had niet alleen voordelen. Op termijn begon Vlaanderen maatregelen te nemen ter bescherming van de eigen bierindustrie en uiteindelijk leidde dat tot het verlies van het belangrijkste exportproduct. In de loop van de 16e eeuw neemt de turfoverslag aan belang toe en wordt, gezien de ligging en de winplaatsen, Gouda de belangrijkste doorvoerhaven.

Maar belangrijk bleven de waterweg en de tolheffing. Zo belangrijk dat met Dordrecht en Haarlem, twee andere aan de route binnendoor gelegen steden, een pact werd gesloten ten einde de inkomsten en positie te behouden. Grote schepen konden niet om de route langs Gouda heen of ze moesten de zee op. Maar de kleine schepen zochten naar alternatieven. Zij konden via de Vliet bij de Lytsche Dam (het huidige Leidschendam) via een scheepskameel over de dam gezet worden en zo verder varen. En Gouda ontwijken.

Dat was tot daar aan toe, maar toen Delft toestemming kreeg van keizer Maximiliaan om twee sluizen in die dam aan te leggen, greep Gouda in. Het stuurde een 'leger' van circa 400 man naar Lytsche Dam om 's-nachts de sluizen te vernietigen. Na klachten van Delft en Leiden kreeg Gouda bij de rechtbank nog gelijk ook. Uiteindelijk werd er na meerdere pogingen toch definitief een sluis gebouwd in de dam - en die ligt er nog steeds.

Wat er verder met Gouda gebeurde krijgt u te horen en te zien van de gidsen tijdens de rondwandeling op 2 september.

Willem Englebert

Diaconiehuis

Broek in Waterland. Alzo de BINNEN-VADERS- en MOEDERS-PLAATS in het Diaconie-Armenhuis te Broek in Waterland is komen te vacceeren op een Jaarlijks Tractement van f 200 : zo worden die geenen verzorgd, die daartoe de vereischte bekwaamheden hebben en geneegen mogten zijn (mits Lidmaten van de Gereformeerde Religie, zonder Kinderen en voorzien met behoorlijke Attestatiën van een goed gedrag) te adresseeren des Saturdays 's namiddags van 2 tot 5 uren, voor en op den 28 February 1784.

Bron: Oprechte Haerlemsche Courant, 22 jan. 1784

Attractie

Broek in Waterland. Belanghebbenden wordt in herinnering gebracht, dat voor runderen welke wegens tuberculose door het rijk worden afgekeurd, de in het reglement van het veefonds vastgestelde vergoeding wordt uitbetaald, tot een maximum van f 160 per rund.

Broek in Waterland. Het veel besproken nieuw opgerichte mannen- en vrouwenhuis, zal, naar we vernemen, den laten Maart worden geopend. Binnenkort is Broek dus een attractie rijker

Bron: Schuitemakers Purmerender Courant, 21-02-1906

Het melk meisje is Aafje de Haas en de boerderij aan de overzijde is Broekerveersterdijk 17. Deze boerderij was van de familie Bregman en is met de watersnood van 1916 weggespoeld.

